

Warszawa, dnia 26 września 2014 r.

DPK-I-070-44/14

dot. sygn. akt SK 25/14

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY KAN C E L A R I A	
wp: dnia:	29. 09. 2014
L.dz.	L. zał.

Trybunał Konstytucyjny

W związku ze skargą konstytucyjną adwokat M S o stwierdzenie niezgodności art. 618 § 1 pkt 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.) w związku z art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o advokaturze (Dz. U. z 2014 r. poz. 635, z późn. zm.) i § 14 ust. 4 pkt 2 oraz § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 461) z:

- a) art. 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 92 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- b) art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 92 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

- na podstawie art. 34 ust. 1 w związku z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, z późn. zm.) -

przedstawiam następujące stanowisko:

1. na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, z późn. zm.) postępowanie o stwierdzenie niezgodności art. 618 § 1 pkt 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.) w związku z art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja

1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2014 r. poz. 635, z późn. zm.) w związku § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 461) z:

a) art. 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 92 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

b) art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 92 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

podlega umorzeniu ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku,

2. art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2014 r. poz. 635, z późn. zm.) i § 14 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 461) są zgodne z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

3. art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2014 r. poz. 635, z późn. zm.) i § 14 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 461) są zgodne z art. 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Uzasadnienie

Adwokat M S , za pośrednictwem swojego pełnomocnika dra adw. Łukasza Supery, złożyła do Trybunału Konstytucyjnego skargę konstytucyjną wnosząc o stwierdzenie niezgodności art. 618 § 1 pkt 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm., zwanej dalej k.p.k.) w związku z art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo

o adwokaturze (Dz. U. z 2014 r. poz. 635, z późn. zm.) i § 14 ust. 4 pkt 2 oraz § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 461) z:

1. art. 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 92 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
2. art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 92 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Skarga ta została wniesiona na podstawie następującego stanu faktycznego i prawnego.

W dniu lipca 2013 r. Sąd Najwyższy ustanowił skarżącą obrońcą z urzędu, zlecając jej zbadanie akt sprawy oraz, o ile przesłanki takie zajdą, opracowanie stosownego wniosku, ewentualnie powiadomienie Sądu Najwyższego o niestwierdzeniu podstaw do wznowienia postępowania w sprawie skazanego A W W dniu września 2013 r. skarżąca sporządziła opinię o braku podstaw do wznowienia postępowania. Jednocześnie wniosła o przyznanie jej kosztów obrony z urzędu. Postanowieniem z dnia listopada 2013 r., sygn. akt , Sąd Najwyższy postanowił zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adw. M S kwotę zł, w tym 23% podatku VAT, tytułem wynagrodzenia za sporządzenie opinii o braku podstaw do złożenia wniosku o wznowienie postępowania. W uzasadnieniu orzeczenia, jako podstawę zasądzenia kosztów, Sąd Najwyższy wskazał art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k. oraz art. 29 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze i § 14 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

W ocenie Skarżącej, w wyniku zastosowania przez Sąd wskazanych przepisów doszło do naruszenia Jej praw, wyrażonych w art. 64 ust. 1, art. 31 ust. 3, art. 45 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Naruszenie art. 31 ust. 3 Konstytucji miałoby polegać na ustanowieniu ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnego prawa majątkowego do wynagrodzenia w rozporządzeniu, gdy

tymczasem takie ograniczenie może być ustanowione tylko w ustawie. Według skarżącej „Ustawodawca ani w art. 29 ust. 1, ani w ust. 2 tego artykułu w żaden sposób nie wyznaczył kierunku i sposobu regulowania kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, pozostawiając tę kwestię wyłącznie do kompetencji Ministra Sprawiedliwości, co stanowi naruszenie art. 31 ust. 3 Konstytucji RP” (str. 10 skargi).

W uzasadnieniu skargi Skarżąca wskazała także, że wysokość opłat za czynności adwokackie przed organami wymiaru sprawiedliwości oraz wysokość opłat za pomoc prawną udzieloną przez adwokatów z urzędu została uregulowana w dwóch odrębnych przepisach w ramach jednej ustawy – Prawo o adwokaturze. W dalszej części Skarżąca stwierdziła, że tak jak nie budzi zastrzeżeń natury konstytucyjnej art. 16 ww. ustawy, upoważniającej Ministra Sprawiedliwości do określenia, w drodze rozporządzenia, wysokości opłat za czynności adwokackie przed organami wymiaru sprawiedliwości gdyż to upoważnienie spełnia wymóg szczegółowości podmiotowej, przedmiotowej i treściowej, tak art. 29 ust. 2 ustawy Prawo o adwokaturze nie zawiera „żadnych wytycznych co do wysokości wynagrodzenia z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu” (str. 7 skargi). W dalszej części Skarżąca stwierdziła, że kwestionowany przepis delegujący nie określa, czym powinien kierować się Minister Sprawiedliwości definiując wynagrodzenie z tytułu pomocy prawnej z urzędu, a w rezultacie, określając maksymalny pułap opłaty w wysokości nie wyższej niż 150% stawek minimalnych, postąpił on bez umocowania ustawowego.

Naruszenia prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji) i prawa do wynagrodzenia (art. 64 ust. 1 Konstytucji) Skarżąca upatruje w wydaniu przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenia o charakterze arbitralnym. Według Skarżącej rozporządzenie w zakwestionowanym zakresie ustanawia sądom zbyt wąskie granice orzekania w kwestii kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Z jednej strony Minister Sprawiedliwości wprowadził zbyt niskie stawki minimalne, a z drugiej niezwykle wąsko określił granice w kwestii możliwości przyznania wyższego wynagrodzenia. Zdaniem Skarżącej uniemożliwia to zrealizowanie zasady „sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy” w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Jednocześnie, jako że sprawa w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP to także sprawa o zwrot kosztów nieopłaconej przez strony pomocy

prawnej udzielonej z urzędu przez adwokata, to niekonstytucyjność kwestionowanych przepisów skutkuje naruszeniem art. 64 ust. 1 Konstytucji RP, albowiem Minister Sprawiedliwości, podejmując dowolną decyzję prawodawczą, nie uwzględnił, że sprawy prowadzone z urzędu mogą się cechować diametralnie różnym stopniem trudności.

Argumentem potwierdzającym przedstawione tezy ma być nadto według Skarżącej porównanie granic swobody sędziowskiego orzekania w przypadku wynagrodzenia za sprawy z urzędu z granicami swobody orzekania w przypadku wynagrodzenia za sprawy z wyboru. W pierwszym przypadku bowiem Minister Sprawiedliwości, wydając wadliwy akt podustawowy, ustanowił arbitralną granicę w wysokości 150% stawki minimalnej. W drugim przypadku ustawodawca wskazał zaś, właśnie na poziomie ustawy, granicę w wysokości 600%.

W podsumowaniu Skarżąca stwierdziła, że z uwagi na zakreślenie przez Ministra Sprawiedliwości w wadliwym akcie prawnym niezwykle wąsko granic orzekania w zakresie prawa do wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną z urzędu sądy powszechne i Sąd Najwyższy nie są w stanie, kierując się wadliwym rozporządzeniem, podjąć trafnej decyzji w ramach sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Tymczasem sąd rozstrzygający tę kwestię winien mieć możliwość przyznania obrońcy odpowiedniego wynagrodzenia, zależnego od okoliczności sprawy.

Ocena poglądów prawnych oraz zarzutów przedstawionych we wniosku Rzecznika Praw Obywatelskich przedstawia się następująco.

Artykuł 618 § 1 pkt 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.) brzmi następująco:

„Art. 618. § 1. pkt 11. Wydatki Skarbu Państwa obejmują w szczególności wypłaty dokonane z tytułu:

11) nie opłaconej przez strony pomocy prawnej udzielonej z urzędu przez adwokatów”.

Artykuł 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze brzmi:

„Art. 29. 1. Koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu ponosi Skarb Państwa.

2. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Adwokackiej, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady ponoszenia kosztów, o których mowa w ust. 1, z uwzględnieniem sposobu ustalania tych kosztów, wydatków stanowiących podstawę ich ustalania oraz maksymalnej wysokości opłat za udzieloną pomoc”.

Paragrafy 14 ust. 4 pkt 2 oraz 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu brzmią:

„§ 14. ust. 4. Stawki minimalne wynoszą:

2) za sporządzenie opinii o braku podstaw wniosku o wznowienie postępowania, za sporządzenie opinii o braku podstaw do wniesienia kasacji oraz braku podstaw do stwierdzenia nieważności orzeczenia w postępowaniu karnym - 360 zł”.

„§ 19. Koszty nieopłaconej pomocy prawnej ponoszone przez Skarb Państwa obejmują:

1) opłatę w wysokości nie wyższej niż 150% stawek minimalnych, o których mowa w rozdziałach 3-5.

Przywołane przez Skarżącą jako wzorce kontroli przepisy Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej brzmią zaś odpowiednio:

„Art. 2. Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej”.

„Art. 31. 3. Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw”.

„Art. 45. 1. Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd”.

„Art. 64. 1. Każdy ma prawo do własności, innych praw majątkowych oraz prawo dziedziczenia”.

„Art. 92. 1. Rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu”.

Analiza skargi pozwala przyjąć, że w istocie jest ona oparta na dwóch podstawach. Po pierwsze, Skarżąca kwestionuje konstytucyjność art. 29 ust. 2 ustawy – Prawo o adwokaturze, jako przepisu sprzecznego z określonym w art. 92 ust. 1 Konstytucji wzorcem przepisu delegującego, kwestionując jednocześnie konstytucyjność wskazanych przepisów rozporządzenia, wydanego bez umocowania ustawowego.

Po drugie, Skarżąca kwestionuje wysokość stawki minimalnej za sporządzenie opinii o braku podstaw wniosku o wznowienie postępowania (§ 14 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia) i przepis określający górną granicę opłaty przyznawanej obrońcy za pomoc prawną udzieloną z urzędu (§ 19 pkt 1 rozporządzenia), czyniąc wzorcami kontroli kwestionowanych przepisów zapisy Konstytucji o Rzeczypospolitej Polskiej jako demokratycznym państwie prawa (art. 2), o ograniczeniach w zakresie korzystania z konstytucyjnych praw (art. 31 ust. 3), o prawie do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez niezawisły sąd (art. 45 ust. 1) oraz o przysługującym każdemu prawie do praw majątkowych (art. 64 ust. 1).

Ustosunkowując się do skargi zważyć należy, co następuje.

Skarżąca w żaden sposób nie wskazała w swej skardze, na czym jej zdaniem ma polegać niekonstytucyjność art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k. oraz art. 29 ust. 1 ustawy – Prawo o adwokaturze. Co prawda, Skarżąca przytacza ww. przepisy w swej skardze, jednakże każdorazowo czyni to tylko przy przywołaniu podstawy prawnej kosztów obrony z urzędu przyznanych jej przez Sąd Najwyższy. W skardze próżno jednak doszukać się jakichkolwiek wywodów na temat rzekomej niekonstytucyjności wymienionych przepisów. Przyznać przy tym trzeba, że w pierwszym wierszu

3. strony skargi Skarżąca przywołuje art. 29 ust. 1 ustawy – Prawo o adwokaturze w kontekście niespełnienia przez ten przepis wymogów konstytucyjnych co do szczególności aktu delegowanego to jednak przyjęć należy, że przywołanie tego przepisu nastąpiło przez Skarżącą na skutek omyłki pisarskiej, gdyż przepisem delegującym jest ust. 2 artykułu 29 ustawy – Prawo o adwokaturze.

Pomijając tę kwestię podkreślić trzeba, że art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k. oraz art. 29 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze są przepisami indyferentnymi wobec prawa Skarżącej do sądu, a także Jej prawa do wynagrodzenia. Normy zdekodowane z tych przepisów określają bowiem, że wydatkami Skarbu Państwa są m.in. wypłaty dokonane z tytułu nieopłaconej przez strony pomocy prawnej udzielonej z urzędu przez adwokatów oraz, że koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu ponosi Skarb Państwa. Wskazane przepisy w ogóle nie stanowią zaś podstawy określenia wysokości wynagrodzenia adwokata świadczącego pomoc prawną z urzędu.

Z tych przyczyn, jako że analizowane przepisy nie regulują bezpośrednio sytuacji prawnej Skarżącej, nie sposób przyjąć, by skutkowały one naruszeniem prawa Skarżącej do sądu bądź prawa do należytego wynagrodzenia. Wręcz odwrotnie. To właśnie art. 618 k.p.k. poddaje jurysdykcji sądu orzekanie w przedmiocie wydatków związanych ze świadczeniem pomocy prawnej z urzędu. Tym samym przepis ten nie tylko że nie narusza konstytucyjnego prawa Skarżącej do sądu, ale w istocie realizuje to prawo poprzez przyznanie niezawisłemu sądowi wyłącznej kompetencji do rozstrzygania w przedmiocie nieopłaconej przez strony pomocy prawnej udzielonej przez adwokatów z urzędu.

Z drugiej strony, postawienie przez Skarżącą zarzutu niekonstytucyjności art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k. oraz art. 29 ust. 1 ustawy – Prawo o adwokaturze niepopartego należytych uzasadnieniem powoduje uznaniem, że Skarżąca nie zrealizowała nałożonego przez ustawodawcę obowiązku przedstawienia dowodów niekonstytucyjności kwestionowanej regulacji (zob. wyrok TK z 15 września 2009 r., sygn. P 33/07, OTK ZU nr 8/A/2009, poz. 123 i powołane tam orzecznictwo). Skarżąca bowiem, nie tylko że nie przeprowadziła dowodów świadczących o wpływie zaskarżonych przepisów na kwestię stawek minimalnych będących podstawą zasądzenia na rzecz adwokatów kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej

z urzędu to nadto, co ważniejsze, nie podjęła nawet próby wykazania, w jaki sposób skarżony stan prawny narusza gwarancje z art. 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

W konsekwencji Trybunał Konstytucyjny winien umorzyć postępowanie w zakresie badania zgodności art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k. oraz art. 29 ust. 1 ustawy – Prawo o adwokaturze z art. 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji ze względu na brak należytego uzasadnienia wniosku.

Podobnie ma się sprawa z zaskarżonym § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Z niezrozumiałych względów Skarżąca w sposób arbitralny uznała ten przepis za podstawę orzeczenia, na podstawie którego sąd ostatecznie orzekł o jej prawach (str. 4 skargi, wers 90). W uzasadnieniu skargi wskazała przy tym, że przepis ten, statuujący dowolną granicę wynagrodzenia adwokata za obronę z urzędu na poziomie 150% stawki minimalnej, ustanawia sądom zbyt wąskie granice orzekania co do wynagrodzenia przyznawanego adwokatom działającym z urzędu. W rezultacie uniemożliwia to realizację zasady „sprawiedliwego rozpoznania sprawy” w rozumieniu art. 45 Konstytucji RP.

Rzecz jednak w tym, że jak wprost wynika z postanowienia Sądu Najwyższego będącego podstawą wniesienia skargi konstytucyjnej, § 19 pkt 1 wskazanego rozporządzenia nie był podstawą prawną rozstrzygnięcia o kosztach dla Skarżącej za pomoc prawną świadczoną z urzędu. Powyższe oznacza, że w przedmiotowej sprawie Sąd Najwyższy zasądził na rzecz Skarżącej stawkę minimalną, przewidzianą właśnie § 14 ust. 4 pkt 2 wskazanego rozporządzenia. Tym samym, § 19 pkt 1 rozporządzenia nie był podstawą rozstrzygnięcia, na podstawie którego sąd orzekł ostatecznie o prawach Skarżącej określonych w Konstytucji (art. 79 ust. 1 Konstytucji RP). W konsekwencji postępowanie w zakresie § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu winno być, na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia

1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, z późn. zm.), umorzono ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia.

Przechodząc do oceny konstytucyjności zaskarżonych przepisów w zakresie art. 92 ust. 1 Konstytucji RP na wstępie wskazać należy, że choć art. 29 ust. 2 ustawy Prawo o adwokaturze również nie stanowił podstawy prawnej rozstrzygnięcia, na podstawie którego sąd orzekł ostatecznie o prawach Skarżącej określonych w Konstytucji to jednak, z uwagi na zakres normatywny art. 92 ust. 1 Konstytucji RP oraz utarte orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego w tym zakresie przyjąć należy, że również ten przepis, jako przepis delegujący, winien podlegać badaniu wspólnie z § 14 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Tym samym, art. 92 ust. 1 Konstytucji powinien być wzorcem kontroli przepisu wskazanego rozporządzenia wydanego na podstawie tego przepisu ustawy. Jak bowiem stwierdził Trybunał Konstytucyjny w pełnym składzie w wyroku z 2 grudnia 2009 r. (sygn. U 10/07, OTK ZU nr 11/A/2009, poz. 163) „Analiza treści normatywnych art. 92 ust. 1 Konstytucji ujawnia, że mimo, iż przepis ten określa wymogi konstytucyjne (...) ustawowego upoważnienia do wydawania rozporządzenia, to jednak odnosi się nie tylko do ustawowych przepisów upoważniających, ale również do wydawanych na podstawie ustaw rozporządzeń. W istocie rzeczy art. 92 ust. 1 Konstytucji dotyczy bowiem nie tylko upoważniających przepisów ustawy, ale także relacji między przepisami upoważniającej ustawy i przepisami «upoważnionego» rozporządzenia. W przypadku kontroli konstytucyjnej zaskarżonego rozporządzenia konieczna jest również, także przy braku zaskarżenia ustawowych przepisów upoważniających do wydania tego rozporządzenia, analiza przepisów ustawowych”.

W kontekście powyższych twierdzeń zwrócić należy uwagę właśnie na fakt, że badanie zgodności zaskarżonego § 14 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z wymogami wynikającymi z art. 92 ust. 1 Konstytucji jest ściśle związane z badaniem zgodności tego przepisu z art. 29 ust. 2 ustawy Prawo o adwokaturze. Zgodnie bowiem z art. 92 ust. 1 Konstytucji, rozporządzenia są wydawane „na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania”. Jednym z wymogów

zawartych w art. 92 ust. 1 Konstytucji jest przy tym wykonanie, przez wydane rozporządzenie, celu ustawy zawierającej przepis formalnie upoważniający do wydania rozporządzenia. Tym samym, ocena konstytucyjna zaskarżonego przepisu rozporządzenia, z punktu widzenia wzorców kontroli wynikających z art. 92 ust. 1 Konstytucji wymaga nie tylko analizy tego przepisu w kontekście art. 29 ust. 2 ustawy Prawo o adwokaturze, ale także w kontekście innych przepisów tej ustawy.

Ustosunkowując się zaś bezpośrednio do zarzutu przekroczenia przez autora rozporządzenia granic upoważnienia ustawowego zważyć należy, co następuje.

Zagadnienie to było już wielokrotnie przedmiotem zainteresowania Trybunału Konstytucyjnego (m.in. w wyrokach z: 6 stycznia 1998 r., sygn. U. 15/97, OTK ZU nr 1/1998, poz. 2; 27 kwietnia 1999 r., sygn. P. 7/98, OTK ZU nr 4/1999, poz. 72; 9 listopada 1999 r., sygn. K. 28/98, OTK ZU nr 7/1999, poz. 156 oraz 12 lipca 2007 r., sygn. U 7/06, OTK ZU nr 7/A/2007, poz. 76). Co za tym idzie, zbędnym jest powielanie tego zagadnienia w całości przyjmując za wystarczające ograniczenie się jedynie do konstatacji mających znaczenie zasadnicze.

Mianowicie, jak stwierdził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 30 kwietnia 2009 r., sygn. U 2/08, OTK-A 2009/4/56, Dz.U.2009/71/617, LEX nr 490926, każde rozporządzenie ma charakter aktu wykonawczego wydawanego na podstawie ustawy i w celu jej wykonania, co oznacza, że winno być ono wydane na podstawie wyraźnego (a więc nieopartego na domniemaniu czy wykładni celowościowej), szczegółowego upoważnienia i w zakresie określonym tym upoważnieniem. Prócz niesprzeczności z ustawą, na podstawie której zostało wydane, nie może też być ono sprzeczne z normami konstytucyjnymi ani z żadnymi obowiązującymi ustawami, które w sposób bezpośredni lub pośredni regulują materię, będącą przedmiotem rozporządzenia. Jak przy tym Trybunał wielokrotnie podkreślał, zadaniem rozporządzenia jest wykonywanie ustawy, a nie jej uzupełnianie, modyfikacja czy powtarzanie jej postanowień. W konsekwencji akt wykonawczy nie może normować kwestii czy zagadnień nieuregulowanych w ustawie, choćby nawet wydawało się to celowe lub potrzebne.

Analizując kwestię delegacji ustawowej nie można tracić z pola widzenia i tego, że na ustawodawcy ciąży obowiązek odpowiedniej „zawartości” upoważnienia, które powinno określać element podmiotowy (kto ma wydać akt wykonawczy),

przedmiotowy (co winno być w nim uregulowane) i treściowy (jak ów przedmiot ma być unormowany). Co oczywiste i utrwalone w orzecznictwie i doktrynie, treściowe minimum wytycznych nie ma charakteru stałego, a wyznaczane musi być indywidualnie, stosownie do regulowanej materii i jej związku z sytuacją obywatela. Przypomnieć tylko należy, że wytyczne nie muszą być zawarte w przepisie formułującym upoważnienie do wydania rozporządzenia. Dopuszczalne jest ich zamieszczenie w innych przepisach ustawy, o ile możliwe jest precyzyjne zrekonstruowanie ich treści.

Wreszcie nadmienić trzeba i to, że ustawa nie może być modyfikowana czy też uzupełniana w drodze rozporządzenia. Nie stanowi takiego upoważnienia dla organu wydającego akt wykonawczy także fakt, że przepis upoważniający zawiera sformułowanie „szczegółowe zasady i tryb postępowania”. Autor rozporządzenia nie ma bowiem kompetencji do samowolnego uznania, że zamieszczenie w rozporządzeniu pewnych treści normatywnych byłoby racjonalne czy celowe, mimo że przyznana mu delegacja nie zawierała stosownego upoważnienia (w tej kwestii por. też K. Działocha, uwaga 19 do art. 92, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, t. II, Warszawa 2001).

Przenosząc przytoczone uwagi natury ogólnej na grunt niniejszej sprawy stwierdzić trzeba, że autor rozporządzenia, określając w nim stawkę minimalną w sprawach karnych i w sprawach o wykroczenia za sporządzenie opinii o braku podstaw wniosku o wznowienie postępowania, za sporządzenie opinii o braku podstaw do wniesienia kasacji oraz braku podstaw do stwierdzenia nieważności orzeczenia w postępowaniu karnym na kwotę 360 zł, nie przekroczył granic upoważnienia ustawowego.

Faktem jest, że ustawodawca nie zamieścił w art. 29 ust. 2 ustawy Prawo o adwokaturze wytycznych co do treści aktu wykonawczego. Nie oznacza to jednak, na co wskazano wyżej, że wytycznych tych nie ma. Wytyczne te mogą bowiem znaleźć się nie w przepisie zawierającym delegację ustawową, ale w innych przepisach ustawy – o ile oczywiście te inne przepisy ustawy pozwalają na precyzyjną rekonstrukcję wytycznych (patrz wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 września 2001 r., sygn. K 8/01, OTK 2001/6/164). Podobne stanowisko zajęła zresztą Naczelna Rada Adwokacka we wniosku do Trybunału Konstytucyjnego

w sprawie U 7/14 (str. 14). W niniejszej sprawie precyzyjne wytyczne do aktu wykonawczego, wydawanego, co bardzo istotne, także na podstawie art. 29 ust. 2 ustawy Prawo o adwokaturze, zawarte są w art. 16 ust. 2 i 3 tej ustawy. W przepisach tych ustawodawca w sposób nadzwyczaj precyzyjny określił szczegółowość treściową rozporządzenia przyjmując zresztą, że określone w rozdziałach 3-5 stawki minimalne są podstawą wszystkich opłat za czynności adwokackie przed organami wymiaru sprawiedliwości (§ 2 ust. 2 rozporządzenia), tj., co z całą mocą należy podkreślić, zarówno opłat za czynności adwokackie przed organami wymiaru sprawiedliwości z wyboru, jak i za czynności takie wykonywane przez adwokata z urzędu.

Wskazane przepisy należy interpretować mając na względzie ich ścisłe i bezpośrednie powiązanie. Dopiero taka systemowa ich interpretacja pozwala określić szczegółowe kryteria, którymi Minister Sprawiedliwości obowiązany był kierować się realizując również delegację ustawową zawartą w art. 29 ust. 2 ustawy Prawo o adwokaturze. Tym samym przyjęć należy, że kwestionowany przepis upoważniający do wydania rozporządzenia wskazuje zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści rozporządzenia.

Konkludując zaś stwierdzić trzeba, że omawiane upoważnienie nie stanowi podstawy odmiennego określenia tych należności, zawierając jedynie upoważnienie dla Ministra Sprawiedliwości do określenia maksymalnej wysokości opłaty za udzieloną przez adwokata pomoc prawną z urzędu, a co za tym idzie, zaskarżone przepisy są zgodne z art. 92 ust. 1 Konstytucji.

Ustosunkowując się zaś do oceny konstytucyjności zaskarżonych przepisów w zakresie art. 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP na wstępie wskazać należy, że kwestionowane przez Skarżącą przepisy nie są niezgodne z art. 2 Konstytucji RP. Ten ostatni przepis, mający charakter klauzuli generalnej, nie doznaje bowiem żadnego uszczerbku przez istnienie w systemie prawa art. 29 ust. 2 ustawy Prawo o adwokaturze i § 14 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Nie jest

to także właściwy wzorzec kontroli, ponieważ Trybunał Konstytucyjny uznał zbędność powoływania jako podstawy kontroli zasady demokratycznego państwa prawnego w sytuacji, gdy Konstytucja zawiera konkretną normę statuującą prawo traktowane dotychczas jako element zasady demokratycznego państwa prawnego i z niej wywodzone, np. z prawa do sadu (B. Banaszak [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2012, uwagi do art. 2, Nb 7). Co więcej, w treści skargi nie sposób doszukać się jakiegokolwiek rozwinięcia sformułowanego w *petitum* zarzutu niekonstytucyjności zaskarżonych przepisów z art. 2 Konstytucji RP. Skarżąca nie przedstawiła bowiem w skardze absolutnie żadnej argumentacji wspierającej zarzut niezgodności powołanych przepisów z art. 2 Konstytucji RP.

Zaskarżone przepisy są nadto zgodne z art. 64 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP

Dekodując skargę w tej części stwierdzić należy, że w istocie treścią zarzutu adresowanego do przepisu art. 29 ust. 2 ustawy Prawo o adwokaturze i § 14 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia wydanego na podstawie art. 29 ust. 2 ww. ustawy jest naruszenie prawa do godziwego wynagrodzenia z uwagi na rażąco niską kwotę stawki minimalnej zasądzanej przez sąd za obronę z urzędu, która to stawka nie odzwierciedla nakładu pracy obrońcy, co w rezultacie prowadzi do niekonstytucyjnego ograniczenia w zakresie prawa majątkowego do wynagrodzenia i naruszenia prawa do sądu.

Innymi słowy, uzależnienie wysokości wynagrodzenia obrońcy od tego, kim jest podmiot zobowiązany do jego uiszczenia jest, według Skarżącej, niezgodne z zasadą równości i narusza prawo do jednakowego wynagrodzenia za jednakową pracę lub za pracę o jednakowej wartości. Zróżnicowanie występujące w zakresie wysokości zasądzanych kosztów udzielonej z urzędu pomocy prawnej przez adwokatów pozostaje przy tym, według Skarżącej, w relacji z konstytucyjną zasadą równej ochrony praw majątkowych (art. 64 ust. 2 Konstytucji).

Jak jednak wynika z treści rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu,

kontrolowany przepis § 14 ust. 4 pkt 2 tego rozporządzenia nie wprowadza żadnych różnicowań podmiotowych w odniesieniu do adwokatów, gdyż stawki określone w rozdziale 4 znajdują zastosowanie przy ustalaniu wynagrodzenia każdego adwokata, niezależnie od tego, czy reprezentuje stronę na podstawie umowy czy z urzędu.

Stawki minimalne, określone rozporządzeniem, mają bowiem charakter przedmiotowy i odnoszą się do wszystkich spraw w nim wyszczególnionych, bez względu na to, czy strona jest reprezentowana przez obrońcę/pełnomocnika z urzędu, czy też ustanowionego na podstawie umowy. Zarzut dyskryminacji obrońców ustanowionych z urzędu nie znajduje zatem uzasadnienia.

Z drugiej strony podkreślić należy, że omawiane rozporządzenie określa stawki minimalne w różnej wysokości, w zależności od kryterium wartości przedmiotów sporu bądź rodzaju sprawy lub rodzaju czynności. Jednak zarzut Skarżącej (str. 10 wers 279-280 i str. 11 wers 302-304 skargi), że przyjęta w § 14 ust. 4 pkt 2 stawka jest rażąco niska i nie odzwierciedla nakładu pracy obrońców, nie może się ostać. Trybunał Konstytucyjny rozstrzygnął już bowiem problematykę „godziwego wynagrodzenia” na tle podobnie unormowanych przepisów o radcach prawnych. Mianowicie w wyroku z dnia 29 sierpnia 2006 r., sygn. SK 23/05, LEX nr 208345, Trybunał wskazał, że w świetle definicji działalności gospodarczej zawartej w art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2013 r. poz. 672, z późn. zm.) ustawodawca przesądził, że działalność gospodarcza obejmuje również działalność wykonywaną przez wolne zawody, czyli np. przez adwokata, architekta, lekarza, radcę prawnego. Działalność zawodowa adwokata, podobnie jak radcy prawnego, to działalność związana ściśle z kwalifikacjami zawodowymi, ciągła, podporządkowana regułom rynku (ukierunkowana na osiągnięcie zysku), zorganizowana i nakierowana na uczestnictwo w obrocie gospodarczym. Wysokość jednej, spośród wielu różnych stawek minimalnych, nie może przy tym dowodzić naruszenia prawa do godziwego wynagrodzenia adwokata. Oczywiście, może zdarzyć się (tak jak to miało miejsce w niniejszej sprawie), że akurat w konkretnym postępowaniu wynagrodzenie obrońcy występującego z urzędu zostanie ustalone tylko w oparciu o stawkę wymienioną w § 14 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 2002 r. stawkę. Stawki przyznawane przez sądy

z tytułu nieopłaconej przez strony pomocy prawnej udzielonej z urzędu to jednak nie jest jedyne możliwe do osiągnięcia wynagrodzenie adwokata w ramach prowadzonej działalności. Na marginesie zresztą, dla porównania można przypomnieć, że minimalne wynagrodzenie za sporządzenie i wniesienie skargi konstytucyjnej oraz sporządzenie opinii o braku podstaw do wniesienia tej skargi wynosi zaledwie 120 zł (§ 13 ust. 6 pkt 2 rozporządzenia).

Reasumując stwierdzić należy, że same stawki minimalne w poszczególnych rodzajach spraw, choć w niektórych wypadkach istotnie niskie, nie przesadzają o tym, jak przyjął Trybunał w przytoczonym wyroku na kanwie stawek radców prawnych, że niemożliwe jest osiągnięcie godziwych dochodów w ramach całej działalności podejmowanej przez adwokatów jako pełnomocników procesowych. Trybunał posłużył się tu przykładem stawki minimalnej w wysokości 7.200 zł, jeżeli wartość przedmiotu sporu wynosi powyżej 200.000 zł (§ 6 pkt 7 rozporządzenia), obowiązującej również w przypadku, gdy sprawa zakończyła się w pierwszym terminie rozprawy i to w sposób niekorzystny dla strony reprezentowanej przez pełnomocnika z urzędu.

Zważyć należy i to, iż Trybunał Konstytucyjny nie podzielił w swych dotychczasowych wyrokach poglądu, że sprawiedliwe i godziwe wynagrodzenie wyznaczone jest przez wartość pracy, o której decydują prawa rynku. Jednocześnie Trybunał podkreślił, że w sytuacji, gdy tak jak w przypadku wysokości wynagrodzeń, Konstytucja nie wyznacza jednoznacznych kryteriów oceny, poprzestając na ogólnych zasadach i klauzulach generalnych, regulacja prawna i wybór sposobu realizacji określonych założeń konstytucyjnych należy w pierwszej kolejności do ustawodawcy. Trybunał Konstytucyjny kontroluje tylko, czy ustanowione przepisy nie naruszają granic wyznaczonych przez Konstytucję (sygn. K 19/00, OTK ZU nr 4/2001, poz. 82).

Powyższe rozważania implikują konkluzję, że opłaty za czynności adwokatów przed organami wymiaru sprawiedliwości są tylko jednym z elementów wynagrodzenia adwokata. Podstawą ustalania takich opłat pozostaje umowa z klientem. Jedynie w zakresie ustalania opłat za czynności adwokatów przed organami wymiaru sprawiedliwości, stanowiących podstawę zasądzenia przez sądy kosztów zastępstwa prawnego, ustawa Prawo o adwokaturze i przepisy wykonawcze

wprowadzają ograniczenia, co nie jest jednak równoznaczne z ograniczeniami wynagrodzenia adwokata i radcy prawnego jako takiego (por. też wyrok TK z 10 grudnia 2003 r., sygn. K 49/01, OTK ZU nr 9/A/2003, poz. 101, s. 1167).

Co równie istotne przy ocenie konstytucyjności zakwestionowanego przepisu w kontekście prawa do godziwego wynagrodzenia przywołać to to, że stawki minimalne spełniają niezmiernie istotną funkcję w realizacji prawa do sądu. Wysokość tych stawek rzutuje bowiem na koszty procesu podlegające zwrotowi. W wyroku o sygn. P 1/01 Trybunał Konstytucyjny zasadnie stwierdził w tej materii, że wysokość opłat za czynności profesjonalnych przedstawicieli prawnych, które mają być brane pod uwagę przy zasądzaniu kosztów procesu przez sądy, jest na tyle istotna dla sytuacji obywatela, że ustawa nie może blankietowo odsyłać ich regulowania do rozporządzenia. Ustawodawca w swoim upoważnieniu powinien wyznaczać sposób i kierunek uregulowania wysokości opłat za czynności adwokatów i radców prawnych. Zmienione po wyroku Trybunału Konstytucyjnego przepisy, które Skarżąca zakwestionowała, takie wytyczne zawierają.

Odnosząc się do zarzutów Skarżącej w świetle zasady równej ochrony praw majątkowych (art. 64 § 1 Konstytucji RP) stwierdzić zaś należy, że zróżnicowanie wynagrodzenia z tego powodu, że w przypadku obrony z wyboru „płatnikiem” staje się co do zasady mocodawca, a w przypadku obrony z urzędu – Skarb Państwa – można uznać za dopuszczalne w świetle zasady równości (por. wyrok TK z 11 stycznia 2005 r., sygn. SK 60/03, OTK ZU nr 1/A/2005, poz. 2, s. 17).

Zważyć należy i na to, jak to podniósł Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 30 marca 2004 r., że zarówno przy stanowieniu zasad ponoszenia kosztów procesu, jak i przy określaniu ich poziomu, koniecznym jest wyważenie wielu sprzecznych interesów różnych podmiotów, a także udzielenie ochrony interesowi publicznemu (sygn. SK 14/03, OTK ZU nr 3/A/2004, poz. 23). Wskazana przez Trybunał kolizja interesów najpełniej uwidacznia się na gruncie niniejszej sprawy. Z jednej strony Skarżąca, jako obrońca z urzędu, kwestionuje godziwość przyznanego jej wynagrodzenia za udzieloną z urzędu pomoc prawną. Z drugiej strony pamiętać należy, że gdyby w orzeczeniu kończącym konkretne postępowanie sąd rozstrzygnął jednak, że koszty sądowe w całości ponosi oskarżony (skazany – art. 627 k.p.k.), to w konsekwencji to on poniósłby koszt udzielonej mu w tym postępowaniu obrony

z urzędu. Tym samym przyjąć należy, że koszty procesu są istotnym czynnikiem decydującym o dostępności jednostki do sądu. Z uwagi na to, obowiązkiem prawodawcy jest wyważenie interesu stron procesu i pełnomocników procesowych stron w taki sposób, by koszty zastępstwa prawnego nie były nadmierne, a tym samym nie uniemożliwiały stronom dochodzenia przed sądem ich praw np. w sprawach prywatnoskargowych), w tym również przy korzystaniu z pomocy prawnej świadczonej profesjonalnie. Pomoc państwa dla strony, która nie jest w stanie ponieść kosztów profesjonalnej pomocy prawnej, jest bowiem istotna z uwagi na zapewnienie realizacji prawa do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy przez sąd (właśnie na podstawie wskazanego przez Skarżącą jako wzorzec kontroli art. 45 ust. 1 Konstytucji). Dostęp do sądu musi być zagwarantowany z uwzględnieniem konstytucyjnej zasady równości wobec prawa, która zakazuje dyskryminowania z jakiegokolwiek przyczyny, w tym z przyczyny majątkowej. Co więcej, problem pomocy prawnej dla osób ubogich ma rangę konstytucyjną oraz rangę wynikającą z wiążących Polskę międzynarodowych standardów ochrony praw człowieka. Nie dotyczy to przy tym tylko spraw karnych, lecz wszystkich spraw rozpoznawanych przez sądy.

Kończąc rozważania w kwestii godziwości wynagrodzenia obrońcy z urzędu nie można tracić z pola widzenia i tego, że w świetle obowiązujących przepisów, niezależnie od woli adwokata, nie może on odmówić wypełnienia nałożonego obowiązku, ani dokonywać wyboru klienta, którego miałby reprezentować. Za Trybunałem powtórzyć bowiem należy, że państwo, uznając za celowe zwolnienie strony z obowiązku ponoszenia ciężarów związanych z określonym postępowaniem czy dokonaniem czynności, przejęło na siebie ryzyko pokrycia kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, zapewniając stosowanie stawek minimalnych takich samych, jakie obowiązują w przypadku zasądzenia opłat za czynności adwokatów przed organami wymiaru sprawiedliwości.

Na marginesie sprawy już tylko z urzędu wskazać należy, że w wyroku w sprawie SK 23/05 (który w istocie dotyczył takiej samej sprawy na gruncie przepisów o radcach prawnych) Trybunał Konstytucyjny rozstrzygnął także kwestię legalności różnic w górnych granicach opłat zasądzonych adwokatom w zależności od tego, czy zostali umocowani do obrony z wyboru czy z urzędu. Mianowicie

Trybunał stwierdził, że odmienne uregulowanie górnych granic opłat, w ramach których wynagrodzenie radcy prawnego zasądza orzekający sąd, jest dopuszczalne. Trybunał wyraził bowiem pogląd, że nie ma uzasadnionego powodu, dla którego na pomoc prawną miałyby wyłącznie łożyć państwo oraz że wydaje się ze wszech miar zasadne, by w kosztach pomocy prawnej partycypowały również poszczególne korporacje prawnicze (adwokatów, radców prawnych, notariuszy itp.), byłoby to bowiem zgodne z interesem publicznym. Rozstrzygając tę kwestię Trybunał podniósł i to, że realizowanie interesu publicznego stanowi istotny element wykonywania zawodów związanych ze szczególnym społecznym zaufaniem, do których zalicza się również niewątpliwie wspomniane zawody prawnicze.

Z drugiej strony, zapewnienie pomocy prawnej osobom, których ze względu na sytuację materialną nie stać na ponoszenie kosztów tej pomocy, należy do obowiązków władzy publicznej. Stanowi to, co już podkreślono, jedną z gwarancji urzeczywistnienia konstytucyjnego prawa do sądu. Obowiązek ten ma charakter obowiązku publicznoprawnego. Jego ciężar rozdzielony jest pomiędzy Skarb Państwa i korporacje zawodowe – radców prawnych i adwokatów. Tym samym, członkowie korporacji, świadcząc pomoc prawną z urzędu, wypełniają obowiązek o charakterze publicznoprawnym. Z takiego właśnie charakteru zastępstwa procesowego z urzędu wynika odmienny, aniżeli w przypadku zastępstwa umownego, sposób regulowania przez państwo zasad wynagradzania pełnomocnika.

Nie oznacza to jednak, że w określaniu wysokości kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu władza publiczna nie jest związana żadnymi regulacjami. Punktem odniesienia regulacji w tej materii nie muszą być jednakże regulacje dotyczące zasad obowiązujących w sytuacji ponoszenia kosztów przez strony postępowania.

Co wreszcie przy tym niezmiernie istotne, zarówno pełnomocnik ustanowiony z urzędu, jak i pełnomocnik z wyboru, nie mają gwarancji, że w konkretnej sprawie zostaną przyznane opłaty w wysokości wyższej niż stawki minimalne. Tym samym § 14 ust. 4 pkt 2 omawianego rozporządzenia nie narusza zasady równej ochrony praw majątkowych adwokatów (art. 64 ust. 2 Konstytucji RP), gdyż prowadzenie sprawy jest obowiązkiem zawodowym i korporacyjnym każdego adwokata, który

zostanie ustanowiony przez sąd obrońcą/pełnomocnikiem dla strony zwolnionej od kosztów sądowych.

Konkludując stwierdzić należy, że zaskarżone skargą przepisy są zgodne z art. 31 ust. 3, 45 ust. 1 i 64 ust. 1 Konstytucji, albowiem, jak wykazano w pierwszej części odpowiedzi, ograniczenia w zakresie prawa majątkowego, jakim jest prawo do wynagrodzenia adwokata za pomocą prawną świadczoną z urzędu, uregulowano w ustawie, ustalone na podstawie tej ustawy stawki minimalne nie naruszają prawa do wynagrodzenia adwokata z urzędu, a jego prawo do sądu nie zostało naruszone przez ustalenie granic tych stawek.

Z powyższych względów przedstawiam stanowisko jak na wstępie.

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Jerzy Kozdroń
SEKRETARZ STANU